

TÜRK MÜZİK KÜLTÜRÜ BAKIMINDAN ORTAOKULLARDA MÜZİK DERSİNİN EĞİTİMSEL SORUNLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI

Yeşim ARCAN

Müzik Öğretmeni, Pendik Necip Fazıl Kısakürek Ortaokulu

Seçkin Seçil BAŞARAN

Müzik Öğretmeni, Program Geliştirme Uzmanı

Özet: Bir toplumun geleceğe hazırlanması, o toplumu oluşturan bireylerin hazırlanması, biçimlenmesi ve gelişmesi anlamına gelen tek yöntem olan eğitimle mümkündür. Tarih boyunca müziğin eğitimdeki rolü tartışılmış ve toplumların gelişimindeki rolünün büyüklüğü aşikâr olmuştur.

Günümüzde müzik öğretmeni yetiştirme görevi üniversitelerde Eğitim Fakülteleri'ne verilmekle birlikte Devlet Konservatuvarlarında sanatçı olarak yetişmiş olan mezunların da öğretmen olarak atandıkları bilinmektedir.

Ülkemizde eğitim sisteminin bir parçası olması gereken müzik eğitimi, mevcut sistemde eksiklikler ve göz ardı edilen yanlış uygulamalarla sürdürülmektedir. Güzel sanatların bir dalı olarak müzik eğitiminin bu durumu toplumun güzel sanatlar ile ilişkisini de önemli ölçüde kısıtlamıştır.

Bu çalışmada müzik öğretmenin eğitimci kimliği yansın sanatçı kimliğinin olması gerekliliği tartışmasız kabul edilmekle birlikte, müzik derslerinin bir sanat dersi olması, ders öğretmenlerinin öğrencileri etkilemesi durumu bakımından hem müzik alanında hem de müzik öğretim yöntem ve teknikleri bakımından donanımlı olması gerektiği, ancak; müzik öğretmeninde olması gereken yetkinliklerden biri olan nitelikli Türk Müziği eğitiminin çeşitli sebeplerle ihmale uğramış olduğu ve etki-tepki yasası ile toplumsal olarak yansıma yapmış olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın verileri Millî Eğitim Bakanlığı ve Özel Ortaokullarda görev yapan müzik öğretmenleri ile yapılan yapılandırılmış görüşme ile elde edilmiştir. Çalışma konusu “ortaokul” ile sınırlandırılmış olup eğitim sisteminin kademeler bazında tarihsel süreçlerinden yola çıkılarak konu kapsamının değerlendirme açısından özele indirgenmesi sağlanmıştır.

Bu saptamalardan sonra özellikle sahada aktif çalışmakta olan müzik öğretmenlerinin de görüşleri alınarak Millî Eğitim Bakanlığı, Eğitim Fakülteleri ve Konservatuarlar için çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Müzik eğitimi, Müzik Öğretmenliği, Türk Müziği

Abstract: Preparing a society for the future is possible through education, which is the only method that means the preparation, formation and development of the individuals that make up that society. Throughout history, the role of music in education has been discussed and its great role in the development of societies has become obvious.

Today, although the task of training music teachers is given to the Education Faculties of universities, it is known that graduates of State Conservatories who have trained as artists are also appointed as teachers.

Music education, which should be a part of the education system in our country, is continued with deficiencies and ignored wrong practices in the current system. This situation of music education, as a branch of fine arts, has significantly restricted society's relationship with fine arts.

In this study, although it is unquestionably accepted that the music teacher must have an artist identity as well as an educator identity, it is stated that music lessons are an art lesson and teachers should be equipped both in the field of music and in terms of music teaching methods and techniques in terms of influencing the students;

It has been determined that qualified Turkish Music education, which is one of the competencies that a music teacher should have, has been neglected for various reasons and has reflected socially with the law of action-reaction.

The data of the research was obtained through structured interviews with music teachers working in the Ministry of National Education and Private Schools. The subject of the paper is limited to “secondary school” and the scope of the subject has been reduced to a specific level in terms of evaluation, based on the historical processes of the education system on a level-by-level basis.

After these determinations, solution suggestions were presented for the Ministry of National Education, Education Faculties and Conservatories, especially by taking the opinions of music teachers who are actively working in the field.

Keywords: Music Education, Music teaching, Turkish Music

GİRİŞ

Çağdaş eğitim anlayışının gelişmekte ve değişmekte olduğu yıllar içinde, sanat eğitiminde ve dolayısıyla müzik eğitiminde de yeni anlayışlar oluşmaktadır. Yüzyıl önce çağdaşlaşmayı hedef gösteren Mustafa Kemal Atatürk, Güzel sanatlar alanında, özellikle Türk Müziği’nin çabucak ve en önde ilerlemesi gerektiğini 1 Kasım 1934 tarihli TBMM 4. Devre 4. Yıl açış konuşmasında açıkça belirtmiştir. (Saygun, 1987:49) Aradan geçen yaklaşık doksan yılda ise yanlış yorumların ve tartışmaların egemen olduğu fikir ortamı ve bunun sonuçlarının milli müzik kültürümüzün gelişimi açısından bir yarar sağlamadığı görülmüştür.

Bunun yanı sıra günümüze kadar uygulanmış olan yöntemlerle müzik kültürümüzün ulusal müzik anlayışımızla yoğrulmadığı ve bunun sonucu olarak toplumu birleştirme gücüne erişemediği görülmektedir.

Bugün ülkemiz genelinde, eğitimdeki yeri açısından geleneksel müziğimizin geldiği nokta bilimselliğe ve ulusal değerlere uzaktır. Bunun en önemli nedenlerinden biri eğitim sistemine entegre edilmemiş veya edilememiş ulusal müzikal değerlerdir.

Bu çalışmada, Türk Müziği’nin öğrenme ve öğretmeye yönelik sistemsel eksiklerin ortaokul düzeyine etkisi üzerine araştırma yapılmış ve İstanbul ve Çanakkale illerindeki müzik öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur. Şunu belirtmekte fayda vardır; henüz 2018 yılında tekrar revize edilerek bu programla yetişmiş olan müzik öğretmenleri bu çalışmada yer alamamışlardır.

Toplumların kültürel gelişimi açısından eğitim sistemi ve bunun önemli bir unsuru olan eğitimcilerin rolü tartışmaya açık değildir. Müzik eğitimi ise, ancak müziğin ne olduğunun toplum tarafından anlaşılabilirdiği oranda gerçekleşme şansı bulur.

Bu araştırma, ortaokullarda uygulanmakta olan müzik dersi öğretim programının eğitimsel sorunlarına dikkat çekmektedir. Türk Müziği'nin yaklaşık 2000 yıllık geçmişine bakıldığında yaşadığı coğrafyanın büyüklüğü, Türk Müzik kültürünü yıllardır tartışmalı duruma düşürmüş ve bunun eğitimsel yansımaları kaçınılmaz olmuştur.

Müzik eğitimcileri olarak, müziğin eğitimdeki rolü ve öneminin henüz yeterince anlaşılamamış olduğu gerçeğini hala seslendirmeye devam ettiğimiz halde henüz olumlu bir sonuç alamamış olduğumuz söylenebilir.

Müzik Öğretim Programlarının Gelişimi

Eğitim programı; “öğrenene, okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği “olarak tanımlanabilir” (Demirel,2006:4). **Öğretim programı ise;** “okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneğidir” (Demirel,2006:6) Öğretim Programlarına müzik eğitimi açısından bakıldığında ise, Uçan (1997)'ye göre **müzik öğretimi programı;** tasarlanmış (planlanmış) ve gerçekleştirilmiş müziksel öğretim/öğrenim etkinliklerinin bütünüdür.

Ülkemizde bugüne kadar çok çeşitli müzik öğretimi programları uygulanmıştır. Ortaokul için 1924,1930,1931,1938,1949,1951,1962,1970, 1986,1995,2006 ve 2018 de yeni yapılanmalara gidilmiştir.

Müzik Öğretim Programlarında Türk Müziğinin Yeri

Ortaokul Müzik Öğretim Programları incelendiğinde Türk Müziğine ilişkin teorik bilgilere 1986 yılına kadar rastlanmadığı görülmektedir (Demircioğlu,2019). Aynı şekilde Türk Müziği türlerine 1931'den itibaren yer verilmiş olsa da nitelik açısından katkısının yeterli olmadığı görülmektedir. Türk Müziği makamları ise 1986 yılına kadar ihmal edilmiştir.

Bugün sahip çıkmamız gereken geleneksel müziğimiz adına yapılması en acil olan görev, milli kültürümüzü eğitim sistemine nasıl entegre edeceğimizi belirlemektir.

Aslında 1950'lerden bu yana ders kitabı olarak kabul edilmiş tüm kitaplardaki Türk Müziği içeriğinin %82 olduğu savunulmasına rağmen;

- Çocuklarımızın Türk Müziği ses sistemi aralık bilgisinden yoksun yetiştiğini,
- Müzik eğitiminin küçük yaşta ihmal edilmiş olduğunu,
- Türk müzik Sistemi'ni, yeteri kadar içselleştirememiş eğitimcilerin olduğunu,
- Türk ve Batı Müziği ayrımını esas alan ve müziğin evrenselliğini yok sayan bir kültürel yapılanmanın eğitim sistemine zarar vermiş olduğunu görmekteyiz.

Bu gerçeklikleri kabul kabul ederek en kısa zamanda milli kültürümüzü eğitim sistemine yansıtabilecek bilimsel çalışmalar yapılması ve bu çalışmaların da sahada uygulanabilir olması elzemdir.

Bir ülkenin otantizmi o ülkenin kültürel varlığının bütünlüğüdür. Bugün dünyanın önemli sanat merkezlerinden biri olarak kabul edilen Japonya örneği, kendi kültüründen ödün vermeden dünyada söz sahibi olabilmiş iyi bir örnektir. Ülkemizde ise son 15-20 yıla kadar üzerine Türkçe sözler yazılmış batı müziği ezgileri ile yetişmiş, kendi ses sisteminin aralıklarını bilmeyen ve söyleyemeyen bir nesilden bahsetmek yerinde olacaktır.

Müzik Öğretmenlerinin Görüşleri

Çalışmada ortaokulda görev yapan müzik öğretmenleri ile görüşülmüştür. Görüşülen müzik öğretmenlerinin görev yılları 15 ile 27 arasında değişmektedir. Öğretmenlerden %60'ı Devlet Konservatuvarı Temel Bilimler ve Halk Oyunları ve Opera, 15'i Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri, 15'i Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği bölümü mezunudur. Devlet Konservatuvarı Temel Bilimler ve Halk Oyunları mezunu öğretmenler, kendilerinin öğretmenlik konusunda zorlanmadıklarını, Türk müziğinin ortaokul öğretim programında yeterince işlenmemiş olduğunu, Geleneksel müzik konusunda ortaokul düzeyinde makamların uygulanması için yeterli zaman olmadığını, Halk müziğinin ise yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Opera ve Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği bölümü mezunu öğretmenlerimiz ise, öğretmen yetiştirme programlarında Geleneksel Müziğimizi yeterince öğrenemediklerini, bu sebeple bu alanla çok verimli olmadıklarını belirtmişlerdir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Son dönemde yapılandırılan ve müzik öğretmeni yetiştirme programları ile desteklenmesi gereken öğretim programları da dahil olmak üzere önerilerimizi sıralayacak olursak;

1. Öncelikle, Güzel Sanatlar Liseleri'nde gelinen noktadaki programlarında Geleneksel Türk Müziği konusunda oldukça önemli adımlar atılmış olduğunu görmek umut vermektedir. Bu yapının devamı olarak öğretmen yetiştirme programlarının da aynı şekilde revize edilmesi ve ortaokul öğretim programına yansıtılması gerekmektedir.
2. Okul Öncesi'nden başlamak üzere kendi ses sistemimiz dahilinde okul şarkıları repertuarı oluşturulmalı ve evrensel bir ilke olan “çevreden evrene” ilkesi dikkate alınmalıdır.
3. Müzik Öğretmeni yetiştiren kurumlarda okul öncesi, ilkökul, ortaokul, lise düzeylerinde alt anabilim dalları kurulmalıdır.⁴
4. Genel olarak çizgi altı olarak görülen Müzik dersinin insan yaşamındaki ve eğitimdeki işlevlerinin anlaşılması sağlanmalıdır.
5. Özellikle sahada çalışmakta olan öğretmenler için toplantı, çalıştay, sempozyum vb etkinlikler ulaşılabilir olmalı, MEB ile iş birliği yapılarak eğitimin niteliğini ve eğitimcilerin sorunlarını kapsayan ve kendilerini geliştirmesini ve gerçekleştirmesini destekleyen bağlar kurulmalıdır.
6. Müziğin salt eğlence aracı olarak değil, bireysel gelişimde önemli bir araç olduğunu kavrayacak eğitim yöneticileri ve liderleri yetiştirilmelidir.

KAYNAKÇA

Demircioğlu, N (2019), “1923’den Günümüze İlkokul ve Ortaokul Müzik Dersi Öğretim Programlarında Geleneksel Türk Müziği Unsurlarının İncelenmesi ve Değerlendirilmesi”, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri

⁴ Bu fikir 1988 yılında gerçekleştirilmiş olan 1. Müzik Kongresi'nden günümüze hala geçerliliğini korumaktadır. Dinçer, M (1988), Küçüköncü, Y (2006) ve Uçan,A(2018) öneri olarak dile getirmişlerdir.

Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

Demirel, Ö. (2006), Eğitimde Program Geliştirme, Pegema Yayıncılık, Ankara

Dinçer, M. (1988) 'Türkiye'de Okul Öncesi, İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları'nda Müzik Eğitimi Nasıl Olmalıdır?' 1. Müzik Kongresi, Ankara.

Küçüköncü, Y. (2006), "Türk Eğitim Sistemindeki Yeniden Yapılanma Sürecinde Müzik Öğretmeni Modelleri", Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu, Denizli.

Negiş Gökçe, N. (2019) "Müzik Öğretmeni Yetiştirme Programı Hakkında, Öğrencilerin, Müzik Öğretmenlerinin ve Öğretim Üyelerinin Görüşleri, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Özer, S. Onuray Eğilmez, Z. (2022), MEB 2017 Müzik Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi, Milli Eğitim Dergisi, Cilt 51, Sayı 234(1181-1208)

Saygun, A. A. (1987, Atatürk ve Musiki, Sevda Cenap And Müzik Vakfı Yayınları, Ankara.

Uçan, A. (2018), Yeni Lisans Programlarının Yapısı ve Getirdiği Yenilikler Toplantısı' MÜZED, Ankara.

Uçan, A. (1997), Müzik Eğitimi, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.

